

הכנה לקראת העפלה

לאחר מנוחה של מספר ימים חזרנו להכשרה שברונג'ורג ליד אלג'יר. הקבוצה גדלה. הצטרפו אלינו צעירים וצעירות רבים ממרוקו, מאלג'יר ומסונזיס. בחורים נפלאים, חלוצים נאמנים מוכנים לבל משימה על מנה להקים מולדת. מולדת משלהם.

רוב עבודתנו היתה בחקלאות וכל ענפיה. וכולנו עבדנו בהתלהבות באוירת ישראלית כשהשפה המדוברת הינה עברית בלבד.

חדשים עברו ולא זכינו לקבל טרטיפיקטים על מנח לעלות לארץ ישראל. ואז הוחלט בהלונות הגבוהים בלחץ השליחים אשר ליוו אותנו בכל מעשינו להעפיל.

עשרה קילומטרים הרחק מנמל אלג'יר כפקום שנקרא סנס הקמנו מחנה. כולנו עזבנו את ההכשרה והתחלנו בהקמת מחנה העליה - ההעפלה. והנה לאחר מספר ימים של הכנות התחילו להגיע אלינו משפחות מכל צפון אפריקה. מהעיר גבס שבדרום סונזיס, עד הערים המרוחקות ממרוקו.

משפחות נפלאות, שומרות מסורה, על נשותיהם וילדיהם עזבו את כהיהם, קרוביהם, עבודתם. עברו גבולות מי ברגל, מי ברכב. הן הגיעו עם חיוך על השפתיים בברכת שלום עליכם. כל אחד לפי מקצועו נתן את ידו להקלת החיים במחנה שהתברך במאות מעפילים.

בקרבת מקום נמצאו כפרים המאוכלסים בערבים. ועל מנת שלא תודע להם מטרוננו ולא ירגישו את יציאתנו הפתאומית בבוא האניה, נהגנו לצאת בכל שעות היום והלילה, קבוצות, קבוצות, דרך הכפרים לכיוון החוף.

בכל יציאה היינו שרים בדרך ומרעישים. העיקר שלא יתפלאו במקרה של עזיבה ונצקבו אחרינו.

ערב ערב היינו מדליקים מדורה. סימן לאניה על מקומנו. כולנו היינו מתרגשים עם בוא הערב. האם תגיע אלינו האניה? כולנו ציפינו לבואה.

והנה ערב אחד החקרבה לחוף האניה. אנית המעפילים הראשונה מצפון אפריקה הנקראת על שם יהודה הלוי.

כולנו לפי ההנחיות והתידורן שקבלנו מראש התחלנו בהכנות.

השעה היתה מאוחרת. אפרים השליח מקיבוץ בית אורן שארגן את המבצע ואני נסענו בקטע של כביש שומם בקירבת החוף. ממנו עתידים להגיע המכוניות המסיעות אנשי המחנה אל החוף.

והנה תור של מכוניות עמוסות יהודים, מעפילים ראשונים מצפון אפריקה אשר תקוותם היהידיה לעלות לארץ ישראל. לפי סימנים מוסכמים געצרו המכוניות והפנינו את האנשים לכיוון החוף שם תיכו להם סירות המעבירות אותם לאניה שעגנה לא הרחק מהחוף.

המכוניות שבו וחזרו עמוסות; עד כה הכל הלך כמתוכנן. לפי המאטף שכלל הברים מהתנועה אשר תרמו רבות להצלחת המבצע.

היינו מאוד מודאגים, אפרים ואני. כי עוד מעט ושחר יעלה לפהע בקעו אורות של מס' מכוניות. לא ידענו מה פשר הדבר, להגיע מכונית אחת של המאטף.

לפי סימנים מוסכמים אוחתנו לשיירה לעצור.

פתאום נשמעה צעקה של אחד מחברי: "תסתלקו מהמקום, אנחנו עצורים..."

עד שתפסנו מה הענין, היה מאוחר. המכוננית הראשונה הייתה של הג'נרל (משטרת הגבולות הצרפתית)

הראשון שנשאל היה אפרים השליח. טוב שידע להסגיר בשפה הצרפתית.
"מה אתה עושה פה? שאל סבל הג'נרל מריה.
"אני! מטייל" ענה אפרים.
"איך אתה מטייל, במקום שומם כזה" צעק הג'נרל
"העורות בבקשה" ביקש.

חיש מהר, פקד עלי אפרים, להתחמק מהמקום מהר ככל האפשר, ובקפידה התרחקנו בכיוון הנגדי לבל יגלו השוטרים מהנעשה על החוף.

למולנו השטה היה מכוסה שיהיט עבים. בשריקות חדות פצו השוטרים מרכבם והחלו לרדוף אחרינו, כשהם מאירים בפנסים.

אחרי ריצה מבוהלת הרחק ככל האפשר מהכביש שכבנו כל אחר לחוד מחזה לשיח.

טוב שהלילה הזה לא היה ירח והכל היה חשוך. השוטרים הסתובבו בכל עבר. ולמרות שנשמחי בכבודו בגלל הריצה, השתדלתי להפסיק מידי פעם הנשימה כשקרבו השוטרים.

אינני יכול לתאר את הרגעים האלה. מחשבות רבות חלפו במוחי.

מה יקרה אם חיו מגלים את כולנו, את כל אלה שנמצאים ליד החוף, כל המעפילים האלה גברים נשים וטף, אשר עברו דרכים וגבולות, עזבו בהיחם ועסקיהם מוצונם הטוב למטרה הנעלה הנאמרת כתפילה "לקבץ עמי ישראל".

כלל לא דאגתי לעצמי כי היו רבים כמוני, אשר בכל מהיר ינסו עוד ועוד לעלות לארץ בכל הדרכים. נזכרתי גם בהפלגה לפני מספר חדשים מאלג'יר לטוניס בנסיון להמשיך בהפלגה לכיוון חיפה.

מה יהיה גורל האניה אם תתפס. השליחים שעזבו את משפחותיהם שנשלחו אלינו על מנת להובילנו למולדתנו האהובה.

יותר משנה מאז דצמבר 1945 עברה והיום אנחנו בפברואר 1947 ואנחנו נלחמים בכל הדרכים לעלות לארץ לעדיין לא מצליחים.

למרות טריקות ממושכות לא הצליחו לגלות אותנו. לג'נרלים לא נותרה ברירה אלא לחזור לרכבם ולהמשיך את דרכם.

לפי המתוכנן במעט כל החברים שנוחרו היו עתידים לעלות, הדבר צודק לשלטונות הצרפתיים. הם שלחו כוחות לכחד את המחנה ולהפוס את כולם. למזלנו הגיעו כוחות הג'נרל מריה באיחור כשכל המעפילים היו כבר על החוף ובסירות. ורק קומץ של חלוצים נשאר במאסף ונעצרו. ויותר מאוחר הם שוחררו. ועלו עם אניה המעפילים השניה, "שיבת ציון".

אפרים השליח קרא לי ושנינו קמנו ממחבואנו, התחבקנו מרוב אושר. בצטויותי לעלות באחת ה"נגלות" האחרונות, כשכל רכושי המלבוש שעלי זוג סנדלים, חולצה ומכנסיים.

נפרדתי מאפרים בחמימות בברכה להתראות בארצנו ועליתי לסירה שהובילה אותי לאניה. בטרם עלה השחר.

האניה הפליגה ואנו עזבנו את הארץ הנכריה ללא געגועים.

ה ה פ ל ג ה

אנית המעפילים הראשונה על שם יהודה הלוי, הפליגה לראשונה מתופי צפון אפריקה בתאריך 10 במאי 1947.

יצאת אנית המעפילים יהודה הלוי מתופי צפון אפריקה היתה מכה קשה לאנגלים אשר לחצו כל הזמן על היהודים להסתלק מחלומותיהם על מדינה יהודית בארץ ישראל.

כאן לא מדובר ביהודים משארית הפליטה, ניצולי השואה הזקוקים למקלט מדיני או בית לאומי, אלא ביהודים אשר לא סבלו מגרמנים כפי שסבלו היהודים באירופה. יהודים אשר רצונם העז להגשים את חלומותיהם לשוב לארץ, ארץ אבותינו. יהודים שלא החרגשו כלל מסיכונים הכרוכים בשאיפתם לעליה ובעזיבת רכוש ובית.

כעה אני שוב מפליג. כאנית מעפילים הפעם ולא באניה זרה כפי שהיה לפני מספר חדשים באלג'יר. בבטן האניה האים, האים על קומות והכל צפוף בקושי לכל אחר מקום בשכיבה. איך שהוא כל אחד מצא לו מקום, גברים נשים וטף.

האניה הרימה עוגן והחלה להרחק ככל האפשר במהירות מהמיט הטריטוריאלי של תופי צפון אפריקה. לאחר זמן מה פתאום נשמעה צפירה חדה שקטעה את שקט הלילה. זו היתה צפירה של ספינת משמר צרפתית.

אלוהים כמה קשים, האם גילו אותנו עקב כשלונם במזונה טנז שחקמנו. האם הג'נרמריה הורחה למשמר החופים לעצור אותנו.

אלף מחשבות חלפו במוחנו.

קיבלנו הוראה לא לזוז ממקומותינו ולא לדבר. רב החובל של האניה דיבר קיבוץ קסריה. בחור שידע את הפקיד, את האחראיות העצומה שלקח על עצמו, להוביל יהודים ילדים, נשים וזקנים בדרך בלתי הוקית לארץ ישראל. המשימה לא היתה קלה. אולם בפיקחותו ואומץ ליבו הצליח לשכנע את אנשי המשמר החופים שכאילו הוא מוביל פליטים, מחוטרי כל, מספרד לדרום אמריקה.

כנראה אנשי המשמר קיבלו את הסיפור כקלות והירשו לאניה להמשיך בדרכה אחרי שברקו את חוכנה.

לאחר עזיבת אנשי המשמר קרא רב החובל למספר פעילים לישיבה משותפת ודרש מאחזנו להרחם למשימה. מדובר בניחול סדיר בחיים היום יומיים. הטיל עלינו את אחריות על כל קבוצות קבוצות החתלקנו לחפיקים שונים, כגון: הכנת האוכל, הלוקוח, נקיון בכל שח האניה, משמעה, עזרה בחזר המכונות והעיקר כסידורי ביטחון.

ידוע לנו שהאנגלים לא יתנו לנו בקלות לפרוץ ההסגר על שערי הארץ, ולכן נקטנו באמצעי החגונות.

האניה עזבה את המים הטריטוריאליים של תופי צפון אפריקה והתקרבה לחופי איטליה.

כנראה היו לרב החובל שני שקולים. האחת להצטייד במים, בפחם והשניה להטעה את המתנגדים לעליה בלתי לגלית כאילו האניה המליגה מארצות אירופה ולא מצפון אפריקה. כי אם יתגלה הדבר יחזירו אותנו לידי שלטונות הצרפתיים.

האניה הגיעה בשעות הבוקר לחופי איטליה לנמל פלרמו. לאחר הצטיידות והסידורים הפורמליים האנית הרימה עוגן בשעות הערב לביוון ארץ ישראל. הים היה נוח ושקט וכולנו היינו שמחים ועליזים.

והנה כשעזבנו את החוף ונכנסנו ללב ים נתגלתה בריחוק מה משחחת בריחה העוקבת אחרינו.

בשעות הלילה ניסה הקברנים להעלים ולהתחמק בעזרת החושך אולם ספינתנו היתה קטנה ולא היתה מסוגלת לפתח מהירות.

למחרת בבקר נראתה שוב עוקבת ושטה לאיטה. וכך עברו מספר ימים והאניה הבריטית המשיכה במעקב. עד שבוקר אחד נראתה המשחתת קרובה מאד אלינו. ניתנה הוראה לאנשים פרט לבורדים לרדת מטה כדי שהבריטים לא ידעו או יראו מה נושאת ספינתנו.

כמקובל במקרים שאנית דגל חולפת על פני אניה אחרת, זו תייבט להצדיע לאנית הדגל ע"י הרמת דגל. וכך עשינו יום יום כשאנית הדגל הבריטית חלפה לידנו הנפנו את הדגל וזו אנתה גם בהורדה והנפת דגלה ומתרחקת במרחק מסויים.

ככל שאנית קרב זו מתרגלת ומסחובבת סביבנו גברו החששות שזו העשה הכל כדי לא לתת לנו להגיע למחוז הפצינו.

נקטנו בכל האמצעים האפשריים על מנח שלא יחשדו שבאניה נמצאים מעפילים. נאסר על כלם לעלות לסיפון, והדבר הכביד על כולנו, מאוד רצינו לשאוב אוויר צח ולא לשהות במחנק בבטן האוניה. רק בלילה הותר לנו לעלות לאניה.

הנה פחאום, בוקר אחד, לאחר שתיקה ארוכה, בקע מרמקול רב עוצמה מהמשחתת, קול המכוון אלינו: "Good Morning" גם אכתנו ענינו להם בשפה אנגלית וכך התמחחה שיתה. נשאלנו לאן פנינו מועדות וענינו שאנו מפליגים לאלכסנדריה שבמצרים.

בקר אחד לאחר ההודעות והכרכוח הבינונו שהאנגלים הגיעו למסקנה שיש להפסיק את המשחק ולזרוק את הקלפים. כי עברנו את חופי מצרים ולא פנינו כפי שהודענו להם קודם לנמל המצרי אלכסנדריה. נדרשנו, במידה ופנינו לפלסטונה, לנסוע לכיוון נמל חיפה בלבד.

ברור שלפי התכנית היינו צריכים להגיע בחשאי לחופי הארץ הרחק ממקומות ישוב ובעזרת חברי ההגנה והפלמ"ח להפזר בכל מיני משקים. אבל המצב השתנה עקב גילוי תכניתנו, וכבר למחרת בבוקר הלמו מעלינו מטוסי קרב מנמיכי טוס כנראה למטרת צילום מכל מיני זוויות.

לא עבר יום והנה הופיעו עוד 3 משחתות. נהפכנו בין לילה לאנשים חשובים מלוויים בארבע משחתות, אחת קדימה, שניה מאחור, ושניים האחרות בצדדים.

ידענו מראש שלא הכל ילך חלק ושתיינה צרות עם הבריטים אשר מטילו הסגר על העליה היהודית לארץ. וכמו כן קיים איסור מטעם הממשלה הבריטית לבל תסענה אוניות יהודים לארץ וכל קברניט המפר הוראה זו, אניהו תוחרס והוא וציוותו יעשו במאסר.

אור אדום ניתן להכריס להתגונן. מפעד האניה קרא לי לעמוד ליד ההגה של האניה ולכוונה לפי אוימוט מסויים ולהיות כביכול האחראי על האניה. אסור שהאנגלים ידעו מי הקברנים. ולכן פיקד על האניה בחשאי תוך שהוא מחזיק בשני ילדים והשתלב בין המעפילים כאילו הוא היה אחר מהם.

לאחר הסברים בכיוון האניה וסימני אורות בלילה של ספינות אחרות במידה ונתקל בהן. קיבלתי על עצמי את המיקוד. היה לילה, ליל אחרון; היינו אמורים להגיע לחופי הארץ למחרת בבוקר.

אף אחד מאתנו לא עצם עין. ניתנו הוראות אחרונות לבעלי המקודי הגנה וכל אחד נצמד לתפקידו ולעמדה שלו. גם נשים קבלו תפקידים לסייע לגברים על ידי מתן עזרה חומרית במקרה שניהקף ע"י גז מדמיע.

עם שחר נראו האניות קרובות מאד לספינה. תכונה רבה היתה על סיפוננו. אני עמדתי על גשר הפיקוד. כל חברי בעמדותיהם עם מקלות מאולתרים כנשק אישי וצווד עזרה ראשונה.

על סיפון של שתי המשחתות הבריטיות שמצידינו נראו חיליט בריטים חמושים ברובים, מקלות, מסכות גז.

השעה היתה 8.00 בבוקר בצעד ובדמיון בעיניים ראינו את חופי הארץ לפנינו. כולנו
הבטנו בגעגועים לארץ, לארץ אבותינו עליה חלמנו יגנו ואכות אבותינו.

פתאום נתקבלה מאהת המשחתת פקודה באמצעות רם קולי רב עוצמה לעזור את האניה
ולחשק להוראותיהם.

ספינתנו המשיכה את דרכה כבלי לשים לב להוראות הנוזרות של הבריטיים. כנראה העניין
לא מצא חן בעיניהם והנה לפתע נראו שהי המשחתות שבצדדים מהקרבתן לדפנות של
ספינתנו יותר ויותר כאילו עומדות למחוץ אוהנו כמו אגוז, הוץ פתח פקודות לעבור.
נותרו מטרים אחדים, על סיפון שתי המשחתות לבל אורכך היילים רבים מצוידים היכב
ומוגנים היטב מוכנים לזינוק לכבוש אותנו. מולם העפילים בחוריים בחזרות עם מקל
ביד מוכנים להגן על כבודם כבל האפשר ולא להכנע.

ספינתנו נטעה כל הזמן עם צגל של מדינה זרה. לפתע קיבלתי הוראה ממפקד ספינתנו
להחליף את הדגל ולהניף דגל עברי. מיד ובהתרגשות עצומה ובקפידה לקחתי עמי דגל
ישראל ומהתודן הורדתי את דגל הזר בו השתמשנו להזעיקה ער כה.

מתח רב שדר בשני הצדדים, אצלנו בהתרגשות רבה ובהי פקודה בשגחה לזינוק להרמה
הדגל ועל כולם לעמוד דום. כל האניה עמדה על רגליה, העיניים נבמדו להורן כולם
עמדו דום. "התקוה" צעקה. וכולם בקול אדיר שיצא מכל הלב, פתחו בדירה. ואני לאט
לאט מרים את אדגל ישראל. נראה לי כי שתי המשחתות אשר עמדו לכבוץ אותנו גם הם
נעצרו והיליהם עמדו דום.

ובינתיים ספינתנו ממשיכה בדרכה כאילו מתעלמת מבה שעומד להתרחש.

תוך הרמת הרגל, בגאווה. התפללתי שהדגל ימשיך להזרמם לאין סוף עד שנגיע לחופי הארץ.

בתום שירת התקווה המסכנו בשיר "ההזקנה ידי כל" כדי למשוך כמה שאפשר יותר.

והנה לפתע עם סיום השירה וכשהיגיע הדגל בקצה התורן בחבטה עצומה שתי המשחתות
נבמדו לדפנות ספינתנו ובמו יורדי ים קפצו הבריטים אל אניתנו. החפפת קרב, הבטות
שני הצדדים, צעקות, זריחות, היו מספר פצועים. הבריטים השתמשו במקלות המיוהרות כשעל
פניהם מסיכות גז. האנגלים השתמשו בגז מדמיע וסילוני מים. היתה אנדרלמוסיה, אנשים
ונשים צעקו, בכו, רצולכל כיוון. עלי כיוונו שני סילוני מים ביוהי בגשד הפיקוד
ולא התאפשר לי לזוז מרוב עוצמת לחץ המים.

ברור מאליו שהבריטים החגבדו עלינו ושלמו באניה. בחוך המהומה, מכונאי הספינה היבל
במכונות והאנגלים נאלצו לגרורא אותנו. הרבר נעשה על גנת לא לאסד להם להחזיר
אותנו.

לאחר שניגעו הרוחות במקצת ונהבשו הפצועים פנה אלינו קצין בריטי בכל שפה ושפה על
מנה לדעת את ארץ המוצא שלנו. תוך דין ודברים עם קצינים בריטיים שכחנו את עצמנו
שאנו לאט לאט מתקרבים לחוף. והנה הופיע לפנינו הר כרמל ומתחתיו גמל חיפה. היתה
החדגשות גדולה. סוף סוף הגענו לחוף. אולם נאמר לנו כי עלינו לעזוב את האניה
בשהיא תעגון ברציף ולעבור לאניה בריטית שלדבריהם העבירונו למחסות בקפריסין.

כל כחאותינו לא הועילו. פתחנו בשירה אדירה "נבנה ארצנו" "אנו נהיה הראשונים" וכו'
וחוך שירה נשכנו על הסיפון וסירכנו להשמע להוראות החיילים הבריטים לעזוב את
האניה.

נדמה לי שכל חיפה שומעת אותנו כמו זעקה אבל ללא הועיל. החיילים התעצבו ונאלצו
להוריד אחרים בכה כשהם נטהבים בידיים וברגלים עד לרציף. רק מבוגרים ונשים איך
שהוא ירדו, כשהם מגדפים את החיילים. כולם בכו כמדגליהם דרכו על הארץ האהובה,
נשקו ועם עליתנו לאניה הבריטית לבנו נתכווץ בעוזבנו, בעל כורחנו, את הארץ.

המסע עם אנית המעפילים "יהודה הלוי" שהביאה עמה המעפילים הראשונים מצפון אפריקה
הגיע לסיורו לא כפי שקיוונו אבל הגענו.

במשך כל תקופת ההפלגה, צעירים ומבוגרים, נשים וילדים הראו^{רוב} אהבה, התנדבות, רוח
הברית אשר במשך הזמן קירבו לבבות לא מעטים.

אולם באחד הימים נפטר ילד אחד בעודנו בלב ים. לפי הנוהגים המקובלים נערכה הלויים
וארונו הקטן נשלח לים. זה היה מחזה מוזעזע ומכאיב. הוא היה הקרבן הראשון בתקופת
ההעפלה בין מעפילי צפון אפריקה.

כשנאלצנו לרדת מאניחנו ודרכנו על הארץ, על אדמת הקודש כאילו רגליך קפאו
הבריטים האיכזר בנו לעבור. רביט נשקו את ואדמה מרוב התרגשות כשדמעות זולגות.

לאחר שהתיזו בנו חומרי הדברה כאל היות נגועות במחלות מדבקות הופנינו לאניה
גדולה ורחבה. היו הרבה תאים עם קומות למבוגרים. סביב סיפון אניה גדר תיל גבוה
למניעת בריחה. לאחר שכולם עלו לאניה נאמרו לנו בשפת עברית (כי לא רצינו לגלות
איזה שפת אם אנו דוברים) כי בהתאם לחוק כמשלה בריטניה מועברים אנו למחנות
בקפריסין.

היה זה האחד ביוני 1947, לאחר 21 ימי המלגה.